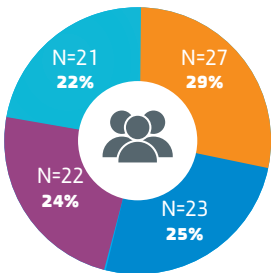

אפיון ועיצוב תפקיד רופאי הילדים בקהילה בתחום בריאות הנפש של ילדים בישראל

ד"ר חוה גדסי*, ד"ר עמית שלו**, רוני ברגר-רענן*, פרופ' מרי רודולף***, ד"ר שולמית פינצ'ובר*
*עמותת גושן, **מרכז רפואי אקדמי הדסה, ***אוניברסיטת בר אילן

שיטה

תרשים 2: התפלגות המשתתפים לפי קבוצות

רופאי ילדים
פסיכיאטרים
מומחים בבריאות הנפש
הורים לילדים עם קשיים

תרשים 1: הליך הגעה לקונצנזוס

גיוס פאנל מומחים
(122)

סבב ראשון

(92 משיבים, 75% היענות)
הגעה לקונצנזוס עבור 16
היגדים ושתי שאלות

סבב שני

(83 משיבים, 93% היענות)
הגעה לקונצנזוס עבור 23
היגדים וארבע שאלות

סבב שלישי

(80 משיבים, 96% היענות)
אישור הממצאים

השאלון עוצב בידי צוות המחקר בגושן בשיתוף 'ועדה מיעצת' לפיתוח ההתערבות. הוא כלל 4 חלקים הנוגעים לאופי התפקיד של רופאי-הילדים בבריאות הנפש, ולמבנה השירות הנחוץ, והופץ בעזרת תוכנת Welphi בשלושה סבבים (תרשים 1).

לצורך התהליך גויס פאנל מומחים מארבע קבוצות- רופאי ילדים, פסיכיאטרים, מומחי בריאות הנפש והורים לילדים אשר סובלים מקשיים ופנו לעזרה מקצועית (תרשים 2). בקרב המשתתפים בעלי תפקידים ניהוליים בכירים ומונחים בתחומם, פעילים בשטח בנושא זה ומשתייכים לחברות ישראליות שונות בפיזור גיאוגרפי רחב.

רקע

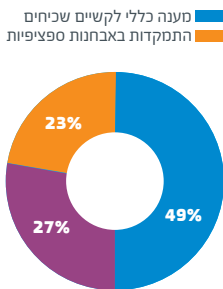
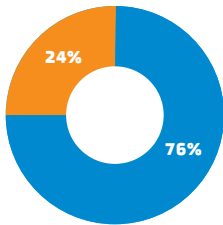
בשנים האחרונות חלה עלייה בשכיחות של ילדים ומתבגרים הפונים לקבלת טיפול על רקע נפשי, אולם המחסור במטפלים מומחים בבריאות הנפש ובמשאבים נלווים מונעים מרוב הילדים הנזקקים לקבל טיפול הולם.

רופאי-ילדים בקהילה נתקלים לעיתים קרובות בילדים הסובלים מקשיים אלו, אך חסרים את הידע והאמצעים לתת מענה ראשוני בקהילה לילדים אלו ולמשפחותיהם.

כצעד ראשון לפיתוח התערבות לעיצוב תפקידים של רופאי-הילדים במתן מענה ראשוני בבריאות הנפש בקהילה, נעשה שימוש בשיטת דלפי במטרה להגיע לקונצנזוס של מומחים בנוגע לתפקיד הרצוי של רופאי-ילדים בקהילה במתן מענה לקשיים בתחום זה.

ממצאים

תוכן ההכשרה

תור כפול
זמנים מוגנים
מרפאה ייחודית

קונצנזוס	מהות התפקיד
איתור ומניעה	
92%-94%	זיהוי גורמי סיכון וסימני אזהרה
76%	הדרכת הורים במידע התפתחותי והפרעות שכיחות והפנייתם לידע בתחום
74%	הערכה של ילדים המציגים קשיים רגשיים התנהגותיים
מענה ראשוני	
82%, 93%	הפניה לאיש מקצוע מתחום בריאות הנפש, מעקב וניהול אחר הטיפול התרופתי הניתן
82%	מעקב וניהול אחר טיפול תרופתי שניתן על ידי רופא פסיכיאטר/ נויורולוג
80%	הפניית ההורים לידע וכלים
75%	מעקב אחר התלונה והתערבויות ראשוניות
78%	מתן מענה מתמשך לקשיים התפתחותיים שכיחים
הקניית כלים בהכשרה	
80%, 89%	מימוניות קליניות להערכה ראשונית וכלי סינון
83%	מימוניות בין אישיות לניהול שיחה והדרכה
82%	ליווי מקצועי של אנשי מקצוע ברה"ן
81%	הנגשת מידע רלבנטי להורים
תמיכה ויעוץ המומחים לרופא הילדים	
92%	קו חם לאיש מקצוע ברה"ן
83%	הדרכות קבוצתיות קבועות
75%	יעוץ מקוון דרך תיק המטופל
71%	פגישות הדרכה פרטניות (סופרוויזין)

המומחים הגיעו להסכמה כי לרופא הילדים תפקיד חשוב באיתור ילדים עם קשיים בתחום בריאות הנפש בשלבים מוקדמים, הפנייה מתאימה במקרה הצורך ומעקב אחר מצבם והתקדמות הטיפול.

לשם מילוי התפקיד יש לזהות סימני אזהרה וגורמי סיכון, להפנות הורים לידע, לכלים ולגורמי מקצוע ולבצע הערכה ראשונית של ילדים המציגים קשיים רגשיים

המומחים הסכימו כי הרופא צריך לעקוב אחרי טיפול תרופתי שניתן על ידי פסיכיאטר, תוך היוועצות שוטפת עם פסיכיאטר. לא הייתה הסכמה בנוגע תפקיד הרופא בהתחלת טיפול תרופתי.

מענה שניתן על ידי רופא ילדים במרפאה ראשונית נמצא עדיף על מענה במרפאה ייחודית. כמחצית מהמומחים ראו במודל של 'תור כפול' מודל מועדף.

הוערך כי אורך תור לצורך מענה ראשוני בקהילה צריך להיות כ-30 דקות.

על קופת החולים לספק תמיכה וליווי מקצועי לרופאי הילדים על ידי מומחים בבריאות הנפש, על מנת שיוכלו לתת מענה מקצועי לילדים בקהילה.

מקורות

Nasa P, Jain R, Juneja D. Delphi methodology in healthcare research: How to decide its appropriateness. World J Methodol. 2021 Jul 20;11(4):116-129. doi: 10.5662/wjm.v11.i4.116. PMID: 34322364; PMCID: PMC8299905.
Howarth, E., Vainre, M., Humphrey, A. et al. (2019). Delphi study to identify key features of community-based child and adolescent mental health services in the East of England. British Medical Journal Open, 9 (6), e022936 https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-022936.
Ryan, R., Berry, K., Law, H., & Hartley, S. (2021). Therapeutic relationships in child and adolescent mental health services: A Delphi study with young people, carers and clinicians. International Journal of Mental Health Nursing, 30(4), 1010-1021.
Murphy, M., Black, N., Lamping, D. et al. (1998). Consensus development methods, and their use in clinical guideline development. Health Technology Assessment (Winchester, England), 2 (3), i-88.
Hasson, F., Keeney, S., & McKenna, H. (2000). Research guidelines for the Delphi survey technique. Journal of Advanced Nursing, 32 (4), 1008-1015.
Langlands, R.L., Jorm, A.F., Kelly, C.M. & Kitchener, B.A. (2008). First aid recommendations for psychosis: using the Delphi method to gain consensus between mental health consumers, Carers, and clinicians. Schizophrenia Bulletin, 34 (3), 435-443.

תרומת המחקר

המחקר הינו השלב הראשון ביצירת פתרון מערכתי חלוצי לאיתור ומענה ראשוני בתחום בריאות הנפש באמצעות רופאי-הילדים בקהילה.

לממצאים חשיבות רבה לאור השכיחות הגבוהה של הפרעות אלה, יחד עם המחסור הלאומי בפסיכיאטרים ופסיכולוגים לילדים ונוער.

תהליך הדלפי יתרום לעיצוב ההתערבות, ויבטיח כי הכשרת הרופאים והליווי שלהם יהיה רלוונטי ומותאם לצרכי השטח, יעזור לגייס את קובעי ההחלטות ומנהלי השירותים הרלבנטיים לפרויקט ויסייע לצירת שינוי משמעותי בקנה מידה לאומי בטיפול בבריאותם הנפשית של ילדים ונוער בישראל.